

BELEDİYE BAŞKANLARININ MALİ ÖZERKLİĞİ ALGILAMA BİÇİMLERİNE YÖNELİK BİR ANKET ÇALIŞMASI*

İrfan TÜRKOĞLU**

ÖZET

Bu çalışmamızda Türkiye’de mali özerklik konusunda yerel yöneticilere bir anket çalışmasının değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında belediye başkanlarının mali özerkliği algılama biçimleri, bakış açıları ve mali özerklikle ilgili görüşlerini öğrenmeye yönelik bir anket çalışması yapılarak anket verileri bağlamında çeşitli çıkarımlar yapılmıştır. Alan araştırmamız ile belediye başkanlarının görüş ve düşüncelerine başvurularak mali özerkliği algılama biçimleri ortaya konularak literatürdeki önemli bir boşluk doldurulmaya çalışılmıştır. Ankete katılan belediye başkanlarının verdiği bilgiler, belediye başkanlarının mali özerkliğe bakış açılarını ortaya koymamızda, mali kaynak, idari yapılanma, görev ve yetkiler açısından belediyelerin ne durumda olduğunun, yerel hizmetlerin ne kadar etkin yerine getirildiğinin tespitinde önemli katkılar sağlamıştır.

Anahtar Sözcükler: Belediye Başkanı, Mali Özerklik, Belediye Gelirleri, Belediye Giderleri, Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilatından Alınan Pay

A SURVEY STUDY FOR MAYORS PERCEPTION STYLES OF THE FISCAL AUTONOMY

ABSTRACT

This study investigates the fiscal autonomy perceptions of local government administrators using a survey study in Turkey. A survey was employed in order to see the perception styles, perspectives and views of the mayors towards fiscal autonomy. Certain inferences were made within the context of the data collected. Our field study is an attempt to fill a major gap in the literature referring to the views and thoughts of the mayors to reveal their perceptions of fiscal autonomy. The information provided by the mayors who participated in the study made major contributions for us to put forth the perspectives of the mayors towards fiscal autonomy, to realize the conditions of municipalities in terms of task and authority and to assess how efficient is the provision of local services.

Keywords: Mayor, Fiscal Autonomy, Municipality Revenues, Municipality Expenditures, Share of the Payments General Budget Tax Revenues

---

* Bu çalışma “Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları: Türkiye’de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması” Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı’nda yapılan Doktora Tezinden türetilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Mali Hukuk Anabilim Dalı

GİRİŞ

Yerel yönetimler, devlet kurum ve kavramı ile oluşmuş geleneksel bir idari birimdir. İnsanlar topluca ve komşuca yaşamalarından doğan ortak sorunlarının çözümü için, düzenli hizmet veren, güçlü bir teşkilata ihtiyaç duymuşlardır. Devletin gelişmesine bağlı olarak ortaya çıkan bu organizasyona, zaman içerisinde yasal bir kimlik kazandırılmıştır. Böylece geleneksel olarak ortaya çıkan belediyeler, bu tarihi gelişim içerisinde toplumsal yaşamdaki yerlerini almışlardır.

Belediyelerin hizmet sunum ve etkinlikleri ile kaynakların etkin bir şekilde kullanılması her geçen gün önem kazanmaktadır. Bunda, yapıları, görevleri ve sorumlulukları ülkeden ülkeye farklılık göstermesine rağmen belediyelerin kamu harcamalarındaki payının giderek artması, merkezi yönetimlerden belediyelere daha fazla yetki ve görevlerin devredilerek hizmetlerde yerelliğe doğru geçilmesi, halka yakın belediyelerin daha iyi hizmet sunabilecekleri ve belediyelerin halkın ihtiyaçlarına daha kolay ve etkin cevap verebilecekleri anlayışı etkili olmuştur. Bu gelişmeler belediyelerin yerine getirmekte oldukları mal ve hizmetlerin kalitesi ve kaynakların etkinliği konularını daha önemli hale getirmiştir.

Bu anket çalışmasının amacı, belediye başkanlarının mali kaynak, idari yapılanma, görev ve yetkiler açısından mali özerklikten ne anladıklarını ortaya koyarak; belediyelerin mali anlamda özerkliğinin sağlanması ile belediye hizmetlerinin etkin bir şekilde yerine getirilmesi arasındaki ilişkileri tespit etmektir. Böylece anket verileri ve belediye başkanlarının önerileri sonucunda Türkiye gerçekleri de dikkate alınarak mali özerklik bağlamında değerlendirmeler yapılarak belediyelerin hizmet etkinliğinin sağlanması için çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

1. ARAŞTIRMANIN ALANI VE ÖRNEK KİTLESİ

Bilimsel araştırmaların hem zaman hem de maliyet açısından külfetli olması ve çalışmaların belirli bir zaman dilimi içerisinde tamamlanmak zorunda olması nedeniyle araştırmacılar konu edindikleri araştırma alanında (araştırmanın evreni) bulunan bütün denekleri araştırmaya dahil etme şansına sahip değildirler. Bu nedenle, araştırmacılar araştırdıkları alanı temsil ettiklerine inandıkları küçük bir grubu (örnek kütle) değişik yöntemler kullanarak oluşturup çalışmalarını bu kütle üzerinde yürütürler. Bu kütleyle ilişkin bulgularını ise, evrene genellerler. Kural olarak örnek kütlein büyüklüğü evrene yaklaştıkça, örnek kütlein temsil gücü artmaktadır.

Örnek kütle belirlenirken, olasılığa dayalı (önyargısız) ve olasılığa dayalı olmayan (önyargılı) örnekleme yöntemlerinden birisi kullanılmaktadır. Bu çalışmamızda olasılığa dayalı örnekleme yöntemlerinden en yaygın kullanılanı

olan basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Genellikle istatistikçilerin kabul ettikleri görüşe göre; 100.000 ve üzeri evren büyüklükleri için, 384 adetlik örnek büyüklüğü kabul edilebilir bir büyüklük olarak yeterli görülmektedir¹. Bu kriterler göz önünde bulundurularak yapılan anket çalışmasında Türkiye'deki toplam 3225 belediyeden² 270'i örnek kitle olarak yeterli görülmüştür³.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma verileri anket yöntemi ile toplanmıştır. Verilere ulaşılmasında bazı kişi ve kurumlardan destek alınmıştır. Ayrıca yerelnet ve belediyelerin web adreslerinden belediye başkanlarının elektronik posta adreslerine ulaşılmış ve belli aralıklarla anket formu gönderilmiştir. Belediyelerin 296'sından faks, posta, elektronik posta ve doğrudan görüşmeler yoluyla cevap alınmış, bunların 270 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Formların sayı olarak daha fazla doldurulmamasında belediye başkanlarının yoğunluğu, belediyelerde internet kullanımının yaygın olmaması ve çeşitli gerekçelerle bilgi verilmek istenmemesi gibi birçok neden bulunmaktadır.

Çalışmada yargısal örnekleme metodu esas alınarak, belirli sayıdaki örneklemin ana kütleyi temsil ettiği varsayımıyla, elde edilen bulgular genelleştirilmiştir. Çok amaçlı olarak hazırlanan soruların kolay anlaşılır olmasına; soruların, açık, sade ve anlaşılır bir dille hazırlanmasına; cevap şıklarının her hangi bir yönlendirmeye meydan vermemesine özen gösterilmiştir.

3. ANKET FORMU

Araştırmada kullanılan anket toplam 15 sorudan oluşmakta ancak 14. soru içerisinde ayrıca 12 soru daha bulunmaktadır. Anket sorularında önce yerel yönetimin, belediye başkanlarının durumunu tespit etmeye yönelik sorular sorulmuş, daha sonra belediye başkanlarının mali özerkliği algılama biçimleri, bakış açıları ve mali özerklikle ilgili görüşlerini öğrenmeye yönelik sorular sorulmuştur. Anket çalışması yapılırken; coğrafi bölge, nüfus, tüzel kişiliğin yapısı, belediye başkanlarının mezuniyet durumları sabit değişken olarak ele

¹ ÇİÇEK, Halit. *Psikolojik ve Sosyal Yönden Yükümlülerin Vergiye Karşı Tutum ve Tepkileri (İstanbul İli Anket Çalışması)*, İstanbul, İstanbul Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası Yayın No:65,2006, 98.

² www.mahalli-idareler.gov.tr/Belediye/BELEDIYE_ISTATISTIK.xls 02.02.2007

³ ÇINGİ, Hülya. **Örnekleme Kuramı**, Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları Ders Kitapları Dizisi, No: 20, Ankara, 1990,66; ALTINIŞIK, Remzi, Recai COŞKUN, Serkan BAYRAKTAROĞLU ve Engin YILDIRIM. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri-SPSS Uygulamalı**, Geliştirilmiş 3. Baskı, Sakarya, Sakarya Kitabevi, 2004,125. ÖZDAMAR, Kazım. **Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi**, 2. Baskı, Eskişehir, Kaan Kitabevi, 1999; BAŞ, Türker. **Anket-Anket Nasıl Hazırlanır? Anket Nasıl Uygulanır? Anket Nasıl Değerlendirilir?**, 2.Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2003.

alınmıştır. Çok yönlü bir araştırma ve sağlıklı bir değerlendirme yapmak için anket formunda çoktan seçmeli ve sıralama sorularına yer verilerek belediye başkanlarının görüşleri alınmaya çalışılmıştır.

4. VERİ ANALİZİ VE KULLANILAN İSTATİSTİKSEL TEKNİKLER

Değerlendirilebilir niteliklere sahip anket formlarının analizinde Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi (Statistical Package for Social Science-SPSS 11.5 for Windows) kullanılmıştır⁴. SPSS programı iktisat, işletme, maliye, sosyoloji, psikoloji ve pazarlama gibi birçok sosyal bilim alanında yaygın olarak kullanılmaktadır. Herhangi bir karışıklığa yol açmaması için analizden önce bütün veriler numaralandırılmıştır.

Araştırmada sıklık (frekans) ve yüzde oranları tablo analizi ile çapraz tablo analiz teknikleri kullanılmıştır. Anket formunda yer alan değişkenlerin sıklık (frekans) ve yüzdelerinin hesaplanması, sorulara verilen yanıtların dağılımını incelemek açısından önem arz etmektedir. Sıklık, miktar ve sayı olarak bilgi sunarken, yüzdeler ise, oransal olarak bilgi vermekte ve değer ifade etmektedir. Çapraz tablo analizinde ise, varsa farklı değişkenler arasındaki ilişkinin derecesi araştırılmaktadır⁵.

5. ÖRNEK KİTLE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Örneğe dayanarak evren hakkında genellemeler yapabilmek için, örnek kitlenin ana kitleyi (evreni) temsil yeteneğinin olması gerekmektedir. Araştırmamızda kullanılan örnek kitlenin evreni temsil yeteneğinin olup olmadığı sınanmıştır. Anket çalışması yapılırken mümkün olduğunca çok sayıda belediye başkanına ulaşılmak istenmiş; tüzel kişilik, nüfus, bölge ve eğitim gibi herhangi bir kriter kabul edilmemiştir. Zira, örneklem seçiminde taraf tutulmayarak rastgeleleştirme yapmak araştırmanın güvenilirliği açısından gerekli görülmektedir.⁶

⁴ AKGÜL, Aziz ve Osman ÇEVİK. **İstatistiksel Analiz Teknikleri**, Ankara, Yeni Mustafa Kitabevi, 2003; ALTINIŞIK ve Diğerleri, 2004.

⁵ ÇİÇEK,2006:100.

⁶ ÇİÇEK,2006:101; 26 Mart 1989 Mahalli idareler seçimleri sonuçlarına göre belediye başkanlarının eğitim durumu şu şekildeydi: 2361 belediye başkanından 957'si (%41) İlkokul, 731'i (%31) Ortaokul ve Lise, 673'ü (%28) Yüksekokul ve Fakülte mezunuydu (ÖZHAN, 1995:11). 27 Mart 1994 Mahalli idareler seçimleri sonuçlarına göre belediye başkanlarının eğitim durumu ise şu şekildeydi: 2707 belediye başkanından 905'i (%33) İlkokul, 910'u (%34) Ortaokul ve Lise, 892'si (%33) Yüksekokul ve Fakülte mezunuydu (ÖZHAN,1995:13). Yüksek öğretim oranlarına yüksek okulların da dahil edilmiş olduğu, Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde aşiret sistemi gibi sosyal nedenlerin var olduğu düşünüldüğünde belediye başkanlarının öğrenim seviyesinin yeterli olmadığı görülecektir.

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmada sıklık (frekans) ve yüzde oran tablo ile çapraz tablo istatistiksel teknikleri kullanılmıştır. Çalışmanın bu kısmında önce verilen cevapların sıklık ve yüzde oranları bulunmuş ve farklı sorular arasındaki ilişkinin (bağımlılık) ortaya konacağı, çapraz tablolar oluşturularak çapraz analiz yapılmıştır.

6.1. Sıklık ve Yüzde Dağılımı Analizi

Bu kısımda, ankete katılan belediye başkanlarının her bir soruya verdikleri cevaplar yüzde analize tabi tutulmaktadır. Burada oluşturulan tablolarda soru, seçenekler, ayrı ayrı ve toplam olarak sıklık, yüzde oranlar ve birikimli yüzde oranlar yer almaktadır. Bu analiz sırasında, benzer sorulara yanıt alınacak olan anket soruları gruplandırılarak ele alınmıştır.

6.1.1. Belediye Başkanlarının Mali Özerkliği Algılama Biçimleri

Bu kısımda belediye başkanlarının mali özerkliği algılama biçimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ankete katılan belediye başkanlarına yöneltilen, “*Yerel yönetimlerin özerkliği sizce neyi ifade etmektedir?*” şeklindeki soruya verilen yanıtların dağılımı aşağıda Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Belediye Başkanlarının Yerel Yönetimlerin Özerkliği Hakkındaki Düşünceleri

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
İdari anlamda bağımsız olma	55	20,4	20,6
Mali anlamda bağımsız olma	46	17,0	17,2
Siyasi anlamda bağımsız olma	16	5,9	6,0
Hepsi	146	54,1	54,7
Diğer	4	1,5	1,5
Toplam	267	98,9	100,0
Cevapsız	3	1,1	
Toplam	270	100,0	

Tablo 1’de görüldüğü gibi 270 kişilik örnek kitlenin 55’i (%20,4) *idari anlamda bağımsız olma*, 46’sı (%17) *mali anlamda bağımsız olma*, 16’sı (%5,9) *siyasi anlamda bağımsız olma*, 146’sı (%54,1) *hepsi* ve 4’ü de (%1,5) *diğer bir ifade* kullanarak tanımlamışlar, 3 belediye başkanı ise, (%1,1) cevap vermemiştir.

Tablo 1’de gösterilen dağılımda belediye başkanlarının %54’ü gibi bir çoğunluğunun yerel yönetimlerin özerkliğinden idari, mali ve siyasi anlamda

özerk olma olarak algılamaktadırlar. Belediye başkanlarının rahat bir hareket imkanı ve her türlü müdahaleden uzak olmak istedikleri anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki soru ile ilişkili olarak, Belediye başkanlarına belediyelerin mali anlamda özerk olabilmesi için öncelikle sahip olmaları gereken unsurların neler olduğu sorulmuş, “*Yerel yönetimlerin mali anlamda özerk olması için gerekli unsurları öncelik sırasına göre sıralayınız?*” şeklindeki soruya belediye başkanlarının verdikleri yanıtların dağılımı aşağıda Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Yerel Yönetimlerin Mali Anlamda Özerk Olabilmesi İçin Gerekli Unsurlar

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
Karar alma ve uygulama serbestisi olan bağımsız organların olması	56	20,7	21,3
Yönetimler arasında dengeli görev ve gelir bölüşümünün olması	52	19,3	19,8
Mali kaynaklara ve harcama yetkisine sahip olması	148	54,8	56,3
Vesayet denetiminin sınırlandırılması	7	2,6	2,7
Toplam	263	97,4	100,0
Cevapsız	7	2,6	
Toplam	270	100,0	

Bu tabloya göre; belediye başkanlarının 56’sı (%20,7) *Karar alma ve uygulama serbestisi olan bağımsız organların olması*, 52’si (%19,3) *Yönetimler arasında dengeli görev ve gelir bölüşümünün olması*, 148’i (%54,8) *Mali kaynaklara ve harcama yetkisine sahip olması*, 7’si (%2,6) *Vesayet denetiminin sınırlandırılması gerektiği* yönünde öncelikle olması gereken unsurları belirtirken 7’si de bu soruya (%2,6) cevap vermemiştir. Bu tablodan belediye başkanlarının yarısından çoğunun (%54,8) mali kaynaklara ve harcama yetkisine sahip olmayı en önemli unsur olarak gördüğü, %97’sinin ise, vesayet denetiminin sınırlandırılmasını en önemsiz unsur olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

Belediye başkanlarının belediyelerin mali ve idari özerkliğe sahip olup olmadıkları ve mali açıdan yeterli kaynağı bulunup bulunmadığı yönündeki görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. “*Yerel yönetimler mali özerkliğe sahip bulunmaktadır*” şeklindeki ifadeye belediye başkanlarının vermiş oldukları yanıtların dağılımı aşağıda Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3: Yerel Yönetimler Mali Özerkliğe Sahip Bulunmaktadır

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kesinlikle katılıyorum	33	12,2	12,7
Katılıyorum	29	10,7	11,2
Kısmen katılıyorum	85	31,5	32,7
Katılmıyorum	72	26,7	27,7
Kesinlikle katılmıyorum	41	15,2	15,8
Toplam	260	96,3	100,0
Cevapsız	10	3,7	
Toplam	270	100,0	

Ankete katılan belediye başkanlarının 33'ü (%12,2) *Kesinlikle katılıyorum*, 29'u (%10,7) *Katılıyorum*, 85'i (%31,5) *Kısmen katılıyorum*, 72'i (%26,5) *Katılmıyorum*, 41'i (%15,2) *Kesinlikle katılmıyorum* cevaplarını verirken, 10 kişi de (%3,6) cevap vermemiştir. Bu ifadeye katılmayanların oranına baktığımızda %41,7 olarak görülmekte, bu dağılım bize belediye başkanlarının belediyelerin mali anlamda özerk olmadıkları yönündeki düşüncelerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Belediye başkanlarının “*Yerel yönetimlerin mevcut yetkileri mali açıdan yeterli düzeydedir.*” şeklindeki ifadeye vermiş oldukları yanıtların dağılımı aşağıda Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4: Yerel Yönetimlerin Mevcut Yetkileri Mali Açıdan Yeterli Düzeydedir

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kesinlikle katılıyorum	6	2,2	2,3
Katılıyorum	23	8,5	8,8
Kısmen katılıyorum	73	27,0	28,1
Katılmıyorum	72	26,7	27,7
Kesinlikle katılmıyorum	86	31,9	33,1
Toplam	260	96,3	100,0
Cevapsız	10	3,7	
Toplam	270	100,0	

Ankete katılan belediye başkanlarının 6'sı (%2,2) *Kesinlikle katılıyorum*, 23'ü (%8,5) *Katılıyorum*, 73'ü (%27) *Kısmen katılıyorum*, 72'si (%26,7) *Katılmıyorum*, 86'sı (%31,9) *Kesinlikle katılmıyorum* cevaplarını verirken, 10 kişi de (%3,6) cevap vermemiştir. Bu ifadeye katılmayanların oranına baktığımızda %58,6 olarak görülmekte, bu dağılıma göre belediye başkanlarının belediyelerin mevcut mali yetkilerini yeterli düzeyde bulmadıkları anlaşılmaktadır.

6.1.2. Belediye Başkanlarının Mali Düzenlemelerle İlgili Görüşleri

Belediye başkanlarının, belediyeleri ilgilendiren mali düzenlemelerle ilgili görüşleri mali özerkliğe bakış açılarının ortaya konması açısından oldukça önem arz etmektedir. Özellikle belediyelerin en önemli gelir kaynağını ilgilendiren kriterlerin belirlenmesinde ve görev dağılımında etkinliğin sağlanmasında belediyelerin görüşleri önemli olmaktadır. Türkiye’de yerel yönetimlerle ilgili son kanuni düzenlemeler hakkında belediye başkanlarının görüşlerini almak üzere “*Yerel yönetimlerle ilgili son yasal düzenlemeleri mali açıdan nasıl buluyorsunuz?*” şeklinde yöneltilen soruya verilen yanıtların dağılımı aşağıda Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5: Belediye Başkanlarının Yerel Yönetimlerle İlgili Son Yasal Düzenlemelere Mali Açıdan Yaklaşımları

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
Reform niteliğindedir	21	7,8	7,8
İhtiyaçlarımıza cevap verememektedir	125	46,3	46,3
Kısmi bir düzenlemedir	116	43,0	43,0
Önceki düzenlemeler daha uygundu	8	3,0	3,0
Toplam	270	100,0	100,0

Ankete katılan belediye başkanlarından 21’i (%7,8) *Reform niteliğindedir*, 125’i (%46,3) *İhtiyaçlarımıza cevap verememektedir*, 116’sı (%43) *Kısmi bir düzenlemedir* ve geriye kalan 8’i de (%3) *Önceki düzenlemeler daha uygundu* yanıtını vermişlerdir. Bu dağılımdan belediye başkanlarının yeni düzenlemelerden memnun olmadıkları anlaşılmaktadır.

Belediye başkanlarının belediyelerle ilgili mali düzenlemeler hakkındaki görüşlerini öğrenmeye yönelik olarak, belediye başkanlarından çeşitli ifadeleri değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre, Anket formundaki “*Mevzuatta yerel yönetimlere gereğinden fazla görevler verilmiştir.*” şeklindeki ifadeye belediye başkanlarının vermiş oldukları yanıtların dağılımı aşağıda Tablo 6’da gösterilmiştir. Ankete katılan belediye başkanlarının 5’i (%1,9) Kesinlikle katılıyorum, 84’ü (%31,1) Katılıyorum, 52’si (%19,3) Kısmen katılıyorum, 79’u (%29,3) Katılmıyorum, 36’sı (%13,3) Kesinlikle katılmıyorum cevaplarını verirken, 14 kişi de (%5,2) cevap vermemiştir. Bu ifadeye katılmayanların oranına baktığımızda %42,6 olarak görülmekte, kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı ise, %1,9 gibi oldukça düşük düzeydedir.

Tablo 6: Mevzuatta Yerel Yönetimlere Gereğinden Fazla Görevler Verilmiştir

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kesinlikle katılıyorum	5	1,9	2,0
Katılıyorum	84	31,1	32,8
Kısmen katılıyorum	52	19,3	20,3
Katılmıyorum	79	29,3	30,9
Kesinlikle katılmıyorum	36	13,3	14,1
Toplam	256	94,8	100,0
Cevapsız	14	5,2	
Toplam	270	100,0	

Tablo 6'daki bu dağılımdan da anlaşıldığına göre belediye başkanları kendilerine verilen görevleri fazla bulmamaktadırlar. Belediye başkanları verilen görevleri aynı zamanda bir yetki olarak da gördükleri için bundan rahatsızlık duymamakta ve yetkisiz görev istememektedirler.

Belediye başkanlarının “*Vergilerin belirlenmesi ve uygulanması konularında yerel yönetimler yeterli bilgi birikimine, teknik donanım ve personele sahip bulunmaktadır.*” şeklindeki ifadeye vermiş oldukları yanıtların dağılımı aşağıda Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Vergilerin Belirlenmesi ve Uygulanması Konularında Yerel Yönetimler Yeterli Bilgi Birikimine, Teknik Donanım ve Personele Sahip Bulunmaktadır.

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kesinlikle katılıyorum	12	4,4	4,6
Katılıyorum	50	18,5	19,1
Kısmen katılıyorum	61	22,6	23,3
Katılmıyorum	102	37,8	38,9
Kesinlikle katılmıyorum	37	13,7	14,1
Toplam	262	97,0	100,0
Cevapsız	8	3,0	
Toplam	270	100,0	

Ankete katılan belediye başkanlarının 12’si (%4,4) *Kesinlikle katılıyorum*, 50’si (%18,5) *Katılıyorum*, 61’i (%22,6) *Kısmen katılıyorum*, 102’i (%37,8) *Katılmıyorum*, 37’si (%13,7) *Kesinlikle katılmıyorum* cevaplarını verirken, 8 kişi de (%3) cevap vermemiştir. Bu ifadeye katılmayanların oranına baktığımızda %51,5 olarak görülmekte, kesinlikle katılanların oranı ise, oldukça düşük düzeyde kalmaktadır. Bu dağılıma göre belediyelerin vergi uygulamalarıyla ilgili yeterli bilgi birikimine, teknik donanım ve personele sahip bulunmadığı ortaya çıkmaktadır.

6.1.3. Belediye Başkanlarının Kaynak Arayışları Hakkındaki Görüşleri

Bu kısımda Belediye başkanlarının yerel kaynakları belirleme ve bunları kullanma yeteneklerine sahip olup olmadıklarının tespitine yönelik soruların analizi yapılmıştır. Belediye başkanlarının “Aşağıdaki kamu hizmetlerinden hangilerinde, vergiler ve oranları yerel yönetimler tarafından belirlenebilmelidir?” şeklinde yöneltilen soruya vermiş oldukları yanıtların dağılımı aşağıda Tablo 8’de gösterilmiştir. Ankete katılan belediye başkanlarının 175’i (%64,8) Bayındırlık ve imar hizmetlerinden, 29’u (%10,7) Sağlık ve çevre hizmetlerinden, 23’ü (%8,5) Sosyal ve kültürel hizmetlerden, 10’u (%3,7) Eğitim hizmetlerinden ve geriye kalan 10’u da (%3,7) Diğer hizmetlerden vergilendirme yoluyla gelir elde edebileceklerini yanıtını vermişlerdir. Bu dağılım belediyelerin bayındırlık ve imar hizmetlerinden kolaylıkla gelir elde edebileceğini göstermektedir.

Tablo 8: Vergileri ve Oranları Yerel Yönetimler Tarafından Belirlenebilmesi Gereken Kamu Hizmeti Türleri

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
Bayındırlık ve imar hizmetleri	175	64,8	70,9
Sağlık ve çevre hizmetleri	29	10,7	11,7
Sosyal ve kültürel hizmetler	23	8,5	9,3
Eğitim hizmetleri	10	3,7	4,0
Diğer hizmetler	10	3,7	4,0
Toplam	247	91,5	100,0
Cevapsız	23	8,5	
Toplam	270	100,0	

Belediye başkanlarının belediyelerin gelir kaynaklarını artırmaya yönelik düşünce ve girişimlerini öğrenmek amacıyla “Yerel yönetimler gelir kaynaklarını en iyi şekilde arttırılabilmek amacıyla aşağıdaki kaynaklardan hangilerine öncelik verilmelidir?” şeklinde yöneltilen soruya verilen yanıtların dağılımı aşağıda Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9: Yerel Yönetimlerin Gelir Kaynaklarını En İyi Şekilde Arttırılabilmesi İçin Öncelik Vermesi Gereken Kaynaklar

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kentleşmeyle oluşturulan yeni değerlere ve rant gelirlerine sahip olma	17	6,3	6,5
Sınırlarını belirlemek koşuluyla yerel yönetimlere vergilendirme yetkisinin verilmesi	46	17,0	17,6
Bazı vergi gelirlerinin yerel yönetimlere devredilmesi	82	30,4	31,3
Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın arttırılması	117	43,3	44,7
Toplam	262	97,0	100,0
Cevapsız	8	3,0	
Toplam	270	100,0	

Ankete katılan belediye başkanlarından 17'si (%6,3) Kentleşmeyle oluşturulan yeni değerlere ve rant gelirlerine sahip olma, 46'sı (%17) Sınırlarını belirlemek koşuluyla yerel yönetimlere vergilendirme yetkisinin verilmesi, 82'si (%30,4) Bazı vergi gelirlerinin yerel yönetimlere devredilmesi, 117'si (%43,3) Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın arttırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Belediye başkanlarının yerel kaynaklar ortaya koymak yerine hazır kaynakların, özellikle merkezden sağlanan kaynakların arttırılmasından yana cevaplar verdikleri görülmektedir. Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın arttırılması isteği yerel yönetimleri merkezi hükümetlere bağımlı hale getireceği için mali özerklikle bağdaşmamaktadır.

Belediye başkanlarının “*Yerel yönetimler alternatif gelir kaynakları bulabilecek güçtedir.*” şeklindeki ifadeye vermiş oldukları yanıtların dağılımı aşağıda Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10: Yerel Yönetimler Alternatif Gelir Kaynakları Bulabilecek Güçtedir

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kesinlikle katılıyorum	28	10,4	11,0
Katılıyorum	56	20,7	22,0
Kısmen katılıyorum	67	24,8	26,4
Katılmıyorum	80	29,6	31,5
Kesinlikle katılmıyorum	23	8,5	9,1
Toplam	254	94,1	100,0
Cevapsız	16	5,9	
Toplam	270	100,0	

Ankete katılan belediye başkanlarının 28'i (%10,4) *Kesinlikle katılıyorum*, 56'sı (%20,7) *Katılıyorum*, 67'si (%24,8) *Kısmen katılıyorum*, 80'i (%29,6)

Katılmıyorum, 23'ü (%8,5) *Kesinlikle katılmıyorum* cevaplarını verirken, 16 kişi de (%5,9) cevap vermemiştir. Bu ifadeye katılanların oranı %31,1 katılmayanların oranına baktığımızda ise, %38,1 olarak görülmektedir. Bu dağılıma göre belediyeler kaynak bulma imkanlarını zorlamamakta veya böyle bir imkana sahip bulunmamaktadır. Aslında belediyeler kendi imkanlarından ve bölgesel imkanlardan yararlanarak kaynak bulabileceklerdir. Belediye başkanları mümkün olduğunca merkezden kaynak temin etme yolunu tercih etmekte, yerel kaynaklara yönelmemektedir. Bu durum mali özerklik isteği ile çelişmektedir.

6.2. Çapraz Tablo Analizi

Bu kısımda iki veya daha fazla değişken arasında, yani farklı anket soruları arasındaki ilişkilerin incelenmesi suretiyle analiz yapılacaktır. Anket sorularının değişkenleri ve kavramları arasındaki ilişkilerin incelenmesi için çapraz tablolar oluşturularak ki-kare (χ^2) testi ve korelasyon analizleri veri alınarak değerlendirilmelerde bulunulacaktır.

Çapraz tablo analizlerinde iki değişkenin birbirinden bağımsız olması, aralarında bir ilişkinin olmaması anlamına gelmektedir. Sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda genellikle ki-kare testi yaygın olarak ve iki değişkenin bağımsızlığını ölçmede kullanılmaktadır. Başka bir deyişle, ki-kare testi bir çapraz tabloda yer alan değişkenler arasındaki gözlenen ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığının test edilmesinde kullanılmaktadır ve % 5 anlamlılık seviyesinde Null Hipotezine göre değişkenler arasında ilişki yoktur varsayımına dayanmaktadır. Bulunan Pearson ki-kare değeri (p katsayısı) % 5'den küçükse, iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin varlığından (Null hipotezinin kabulü), % 5'den büyükse yokluğundan (Null hipotezinin reddi) söz edilebilir.

Ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında bir ilişkinin bulunmadığının ortaya çıkması (Null hipotezinin kabul edilmesi durumu) iki değişken arasında ilişkinin olmadığını göstermeyebilir. Çünkü değişkenler arasında doğrusal olmayan bir yapı da söz konusu olabilir. Bu durumda, korelasyon katsayısına bakılarak iki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin veya bağımlılığın şiddeti belirlenerek analiz yapılmaktadır. Anketimiz parametrik olmayan (non-parametrik) bir ölçüm yapmak için düzenlendiğinden iki değişken arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Sperman-rank korelasyonu test edilerek analiz yapılacaktır. Sperman-rank korelasyon katsayısı "r" harfi ile gösterilmiştir. "r" katsayısı +1 ile -1 arasında değer alabilmektedir. Bu katsayı +1'e yaklaştıkça değişkenler arasındaki doğrusal ilişkinin artmakta, -1'e yaklaştıkça ise, iki değişken arasında negatif bir ilişkinin artmakta olduğu anlamı ortaya çıkmaktadır.⁷

---

⁷ Çiçek, age:129.

6.2.1. Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablolar

Bu kısımda, farklı değişkenlerin test edildiği çapraz tabloların analiz edilmesi suretiyle, ankete katılan belediye başkanlarının tercihleri hakkında daha detaylı bilgiler edinilecektir.

6.2.1.1. Yerel Yönetimlerin Gelir Kaynaklarını En İyi Şekilde Arttırılabilmesi İçin Öncelik Vermesi Gereken Kaynakların Görev Yapılan Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişmesi

Tablo 11’de yerel yönetimlerin gelir kaynaklarının en iyi şekilde arttırılabilmesi için öncelik verilmesi gereken kaynakların görev yapılan yerel yönetimin tüzel kişiliğine göre nasıl değiştiği ele alınmıştır.

Tablo 11: Yerel Yönetimlerin Gelir Kaynaklarını En İyi Şekilde Arttırılabilmesi İçin Öncelik Vermesi Gereken Kaynakların Görev Yapılan Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişmesi

		Yerel yönetimlerin gelir kaynaklarını en iyi şekilde arttırılabilmesi için öncelik vermesi gereken kaynaklar				Toplam
		Kentleşmeyle oluşturulan yeni değerlere ve rant gelirlerine sahip olma	Sınırlarını belirlemek koşuluyla yerel yönetimlere vergilendirme yetkisi verme.	Bazı vergi gelirlerinin yerel yönetimlere devredilmesi	Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın arttırılması	
Görev yapılan yerel yönetimin tüzel kişiliği	Büyükşehir Belediyesi	1	2	3	5	11
		9,1%	18,2%	27,3%	45,5%	100,0%
		0,4%	0,8%	1,1%	1,9%	4,2%
	İl Belediyesi	6	6	0	10	22
		27,3%	27,3%	0,0%	45,5%	100,0%
		2,3%	2,3%	0,0%	3,8%	8,4%
	İlçe Belediyesi	8	24	52	56	140
		5,7%	17,1%	37,1%	40,0%	100,0%
		3,1%	9,2%	19,8%	21,4%	53,4%
	Belde Belediyesi	2	14	27	46	89
		2,2%	15,7%	30,3%	51,7%	100,0%
		0,8%	5,3%	10,3%	17,6%	34,0%
Toplam		17	46	82	117	262
		6,5%	17,6%	31,3%	44,7%	100,0%
		6,5%	17,6%	31,3%	44,7%	100,0%

Bu tabloya göre, yerel yönetimlerin gelir kaynaklarının en iyi şekilde arttırılabilmesi için öncelik verilmesi gereken kaynakların ne olduğu sorusuna “Kentleşmeyle oluşturulan yeni değerlere ve rant gelirlerine sahip olma” ve “Sınırlarını belirlemek koşuluyla yerel yönetimlere vergilendirme yetkisinin verilmesi” tercihini yapanlar ağırlıklı olarak il belediyeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. “Bazı vergi gelirlerinin yerel yönetimlere devredilmesi” diyenler arasında ise, ilçe belediyeleri ağırlıklı olarak yer almaktadır.

“Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın artırılması” diyenler ise, daha çok belde belediyeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Analizde değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır ve anlamlılık düzeyi oldukça yüksektir (P.Değeri: 0,001).

Belediyelerin genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın artırılmasını öncelik verilmesi gereken kaynaklar arasında göstermeleri merkeze bağımlılığı arttırması nedeniyle mali özerklikle çelişen bir durumdur. Mali anlamda kaynak sağlama imkanları bulunan büyükşehir ve il belediyelerinin bile bu kaynakları öncelik verilmesi gereken kaynaklar olarak görmeleri işin kolayına kaçmak olarak değerlendirilebilir.

6.2.1.2. Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliğe Sahip Olup Olmadıkları Hakkındaki Görüşlerin Görev Yapılan Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişmesi

Tablo 12’de yerel yönetimlerin mali özerkliğe sahip olup olmadıkları hakkındaki görüşlerin görev yapılan yerel yönetimin tüzel kişiliğine göre nasıl değiştiği incelenmiş ve anlamlılık düzeyi ve korelasyon da yüksek değerlerde çıkmıştır.

Tablo 12: Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliğe Sahip Olup Olmadıkları Hakkındaki Görüşlerin Görev Yapılan Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişmesi

Pearson Ki-Kare Değeri: 24,730 P.Değeri Anlamlılık Düzeyi: 0,016 Sperman Korelasyon Katsayısı (r) : 0,603		Yerel yönetimler mali özerkliğe sahip bulunmakta mıdır?					Toplam
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Görev yapılan yerel yönetimin tüzel kişiliği	Büyükşehir Belediyesi	0 0,0%	1 9,1%	3 27,3%	6 54,5%	1 9,1%	11 100,0%
	II Belediyesi	0 0,0%	3 12,5%	15 62,5%	2 8,3%	4 16,7%	24 100,0%
	İlçe Belediyesi	20 14,7%	14 10,3%	38 27,9%	46 33,8%	18 13,2%	136 100,0%
	Belde Belediyesi	13 14,6%	11 12,4%	29 32,6%	18 20,2%	18 20,2%	89 100,0%
	Toplam	33 12,7%	29 11,2%	85 32,7%	72 27,7%	41 15,8%	260 100,0%
		0 0,0%	4 1,2%	15 5,8%	2 0,8%	4 1,5%	24 9,2%
		20 7,7%	14 5,4%	38 14,6%	46 17,7%	18 6,9%	136 52,3%
		13 5,0%	11 4,2%	29 11,2%	18 6,9%	18 6,9%	89 34,2%
		33 12,7%	29 11,2%	85 32,7%	72 27,7%	41 15,8%	260 100,0%
		0 0,0%	4 1,2%	15 5,8%	2 0,8%	4 1,5%	24 9,2%

Tablo 12’den de anlaşılmaktadır ki, yerel yönetimlerin mali özerkliğe sahip bulunup bulunmadığı hakkındaki görüşler yerel yönetimlerin niteliğine göre farklılaşmaktadır. Buna göre, yerel yönetimlerin mali özerkliğe kesinlikle sahip olmadığını daha çok belde belediyesi başkanları düşünmektedirler. Yerel

yönetimlerin kısmen mali özerkliğe sahip olduğunu düşünenler ise, il belediyeleri olarak görülmektedir. Burada da belediyelerin büyüklüğü ile mali özerkliğin bulunmadığına dair görüş arasında doğru bir orantı bulunmaktadır. Daha çok büyük belediyeler mali özerkliğe sahip bulunmadıklarını belirtirken, küçük belediyeler mali özerklikleri konusunda daha katılımcı cevaplar vermişlerdir. Bu sonuçlar mali kaynak ihtiyacının büyüklükleriyle doğru orantılı bulunmaktadır.

6.2.1.3. Yerel Yönetimlerin Mevcut Yetkileri Mali Açından Yeterli Düzeyde Olup Olmaması Hakkındaki Görüşlerin Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişmesi

Tablo 13’de yerel yönetimlerin mevcut yetkilerinin mali açıdan yeterli düzeyde olup olmaması hakkındaki görüşlerin yerel yönetimin tüzel kişiliğine göre nasıl değiştiği ele alınmıştır. Çapraz analizde anlamlılık düzeyi oldukça yüksektir. Buna göre, “*Yerel yönetimlerin mevcut yetkileri mali açıdan yeterli düzeyde midir?*” sorusuna en olumsuz yanıt verenler ağırlıklı olarak büyükşehir belediyeleridir. Bu soruya nispeten olumlu yanıt verenler ise, daha çok ilçe ve belde belediyeleri olmuştur. Belediyeler büyüdükçe mevcut mali yetkileri yeterli bulmazken, küçüldükçe mevcut mali yetkilerini yeterli bulmaktadırlar.

Tablo 13: Yerel Yönetimlerin Mevcut Yetkileri Mali Açından Yeterli Düzeyde Olup Olmaması Hakkındaki Görüşlerin Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişmesi

Pearson Ki-Kare Değeri: 22,803 P.Değeri Anlamlılık Düzeyi: 0, 029 Spearman Korelasyon Katsayısı (r) : 0,114		Yerel yönetimlerin mevcut yetkileri mali açıdan yeterli düzeyde midir?					Toplam
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Görev yapılan yerel yönetimin tüzel kişiliği	Büyükşehir Belediyesi	0	0	1	3	7	11
		0,0%	0,0%	9,1%	27,3%	63,6%	100,0%
		0,0%	0,0%	0,4%	1,2%	2,7%	4,2%
	II Belediyesi	0	0	10	9	5	24
		0,0%	0,0%	41,7%	37,5%	20,8%	100,0%
		0,0%	0,0%	3,8%	3,5%	1,9%	9,2%
	İlçe Belediyesi	4	14	28	44	46	136
		2,9%	10,3%	20,6%	32,4%	33,8%	100,0%
		1,5%	5,4%	10,8%	16,9%	17,7%	52,3%
	Belde Belediyesi	2	9	34	16	28	89
		2,2%	10,1%	38,2%	18,0%	31,5%	100,0%
		0,8%	3,5%	13,1%	6,2%	10,8%	34,2%
Toplam	6	23	73	72	86	260	
	2,3%	8,8%	28,1%	27,7%	33,1%	100,0%	
	2,3%	8,8%	28,1%	27,7%	33,1%	100,0%	

6.2.1.4. Vergilerin Belirlenmesi ve Uygulanması Konularında Yerel Yönetimlerin Yeterli Bilgi Birikimine, Teknik Donanım ve Personele Sahip Olup Olmadığı Hakkındaki Görüşlerin Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişimi

Tablo 14’de vergilerin belirlenmesi ve uygulanması konularında yerel yönetimlerin yeterli bilgi birikimine, teknik donanım ve personele sahip olup olmadığı hakkındaki görüşlerin yerel yönetimin tüzel kişiliğine göre değişimi ele alınmıştır. Buna göre, “*Vergilerin belirlenmesi ve uygulanması konularında yerel yönetimler yeterli bilgi birikimine, teknik donanım ve personele sahip bulunmakta mıdır?*” sorusuna olumlu yanıt verenler daha çok ilçe ve belde belediye başkanları olmuştur.

Tablodan da görüldüğü gibi büyükşehir ve il belediye başkanlarının ise, bu görüşün aksini bildirenler arasında daha ağırlıklı olduğu görülmektedir. Yetişmiş eleman sıkıntısı çekilmeyen, üniversite mezunu insanların daha yoğun yaşadığı büyükşehir ve il belediyelerinde bu soruya katılım çok düşük seviyelerdeyken, ilçe ve belde belediyeleri gibi küçük belediyelerde özellikle yetişmiş eleman ihtiyacının olmadığı belirtilmesi dikkate değer bir sonuç olarak görülmektedir.

Tablo 14: Vergilerin Belirlenmesi ve Uygulanması Konularında Yerel Yönetimlerin Yeterli Bilgi Birikimine, Teknik Donanım ve Personele Sahip Olup Olmadığı Hakkındaki Görüşlerin Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişimi

		Vergilerin belirlenmesi ve uygulanması konularında yerel yönetimler yeterli bilgi birikimine, teknik donanım ve personele sahip bulunmakta mıdır?					Toplam
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Görev yapılan yerel yönetimin tüzel kişiliği	Büyükşehir Belediyesi	0	0	4	6	1	11
		0,0%	0,0%	36,4%	54,5%	9,1%	100,0%
		0,0%	0,0%	1,5%	2,3%	0,4%	4,2%
	İl Belediyesi	0	3	9	7	5	24
		0,0%	12,5%	37,5%	29,2%	20,8%	100,0%
		0,0%	1,1%	3,4%	2,7%	1,9%	9,2%
	İlçe Belediyesi	8	24	32	66	8	138
		5,8%	17,4%	23,2%	47,8%	5,8%	100,0%
		3,1%	9,2%	12,2%	25,2%	3,1%	52,7%
	Belde Belediyesi	4	23	16	23	23	89
		4,5%	25,8%	18,0%	25,8%	25,8%	100,0%
		1,5%	8,8%	6,1%	8,8%	8,8%	34,0%
Toplam		12	50	61	102	37	262
		4,6%	19,1%	23,3%	38,9%	14,1%	100,0%
		4,6%	19,1%	23,3%	38,9%	14,1%	100,0%

6.2.1.5. Merkezi Yönetimin Yerel Yönetimler Üzerinde Yoğun Bir Mali Denetim Uygulayıp Uygulamadığı Hakkındaki Görüşlerin Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişmesi

Tablo 15’de merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde yoğun bir mali denetim uygulayıp uygulamadığı hakkındaki görüşlerin yerel yönetimin tüzel kişiliğine göre nasıl değiştiği ele alınmıştır. Çapraz analizde anlamlılık düzeyi oldukça yüksektir. “*Merkezi yönetim yerel yönetimler üzerinde yoğun bir mali denetim uygulamakta mıdır?*” sorusunun yöneltildiği analizde, mali denetimin yoğun olduğuna daha çok büyükşehir belediyelerinin inanmakta olduğu sonucu çıkmıştır. Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde yoğun bir mali denetiminin olduğu fikrine katılmama ise, ilçe ve belde belediyelerinde daha çok görülmüştür. Buna göre mali denetimle belediyelerin büyüklükleri arasında bir paralellik görülmektedir. Belediyelerin küçülmesiyle birlikte mali denetimin yoğunluğu azalmakta, belde ve ilçe belediyelerinde mali denetimden dolayı bir rahatsızlık görülmemektedir.

Tablo 15: Merkezi Yönetimin Yerel Yönetimler Üzerinde Yoğun Bir Mali Denetim Uygulayıp Uygulamadığı Hakkındaki Görüşlerin Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişmesi

Pearson Ki-Kare Değeri: 27,415 P.Değeri Anlamlılık Düzeyi: 0,007 Sperman Korelasyon Katsayısı (r) : 0,194		Merkezi yönetim yerel yönetimler üzerinde yoğun bir mali denetim uygulamakta mıdır?					Toplam
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Görev yapılan yerel yönetimin tüzel kişiliği	Büyükşehir Belediyesi	2	6	3	0	0	11
		18,2%	54,5%	27,3%	0,0%	0,0%	100,0%
		0,8%	2,3%	1,2%	0,0%	0,0%	4,3%
	İl Belediyesi	0	9	10	3	2	24
		0,0%	37,5%	41,7%	12,5%	8,3%	100,0%
		0,0%	3,5%	3,9%	1,2%	0,8%	9,3%
	İlçe Belediyesi	18	56	34	22	4	134
		13,4%	41,8%	25,4%	16,4%	3,0%	100,0%
		7,0%	21,7%	13,2%	8,5%	1,6%	51,9%
	Belde Belediyesi	8	21	28	18	14	89
		9,0%	23,6%	31,5%	20,2%	15,7%	100,0%
		3,1%	8,1%	10,9%	7,0%	5,4%	34,5%
Toplam		28	92	75	43	20	258
		10,9%	35,7%	29,1%	16,7%	7,8%	100,0%
		10,9%	35,7%	29,1%	16,7%	7,8%	100,0%

6.2.1.6. Yerel Yönetimlerce Yerine Getirilen/Getirilecek Olan Hizmetlerdeki Etkinlik, Sosyal Adalet ve Tarafsızlığın, Yeterli Düzeyde Mali Kaynaklara Sahip Olmaları Halinde Sağlanıp Sağlanamayacağı Hakkındaki Görüşlerin Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişimi

Tablo 16’da yerel yönetimlerce yerine getirilen/getirilecek olan hizmetlerdeki etkinlik, sosyal adalet ve tarafsızlığın, yeterli düzeyde mali kaynaklara sahip olmaları halinde sağlanıp sağlanamayacağı hakkındaki

görüşlerin yerel yönetimin tüzel kişiliğine göre nasıl değiştiği ele alınmıştır. Katılımcılara “*Yerel yönetimlerce yerine getirilen/getirilecek olan hizmetlerdeki etkinlik, sosyal adalet ve tarafsızlık, yeterli düzeyde mali kaynaklara sahip olmaları halinde sağlanabilir mi?*” sorusu yöneltilmiş, buna katılanlar içerisinde daha çok büyükşehir ve il belediyeleri çoğunlukla yer almıştır. İl ve ilçe belediyeleri ise, katılmayanlar arasında nispeten ağırlıklı olarak yer almaktadırlar. Bu soruya genel olarak katılanların oranı oldukça yüksek düzeydedir. Belediyeler nitelikli hizmet sunabilmek için yeterli kaynağın sağlanamadığını, bu nedenle de gerekli hizmetleri yerine getiremediklerini belirtmektedirler.

Tablo 16: Yerel Yönetimlerce Yerine Getirilen/Getirilecek Olan Hizmetlerdeki Etkinlik, Sosyal Adalet ve Tarafsızlığın, Yeterli Düzeyde Mali Kaynaklara Sahip Olmaları Halinde Sağlanıp Sağlanamayacağı Hakkındaki Görüşlerin Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişimi

Pearson Ki-Kare Değeri: 16,418 P.Değeri Anlamlılık Düzei: 0,173 Sperman Korelasyon Katsayısı (r): 0,214		Yerel yönetimlerce yerine getirilen/getirilecek olan hizmetlerdeki etkinlik, sosyal adalet ve tarafsızlık, yeterli düzeyde mali kaynaklara sahip olmaları halinde sağlanabilir mi?					Toplam
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Görev yapılan yerel yönetimin tüzel kişiliği	Büyükşehir Belediyesi	8	2	1	0	0	11
		72,7%	18,2%	9,1%	0,0%	0,0%	100,0%
		3,1%	0,8%	0,4%	0,0%	0,0%	4,2%
	İl Belediyesi	16	6	0	2	0	24
		66,7%	25,0%	0,0%	8,3%	0,0%	100,0%
		6,2%	2,3%	0,0%	0,8%	0,0%	9,2%
	İlçe Belediyesi	58	46	14	14	6	138
		42,0%	33,3%	10,1%	10,1%	4,3%	100,0%
		22,3%	17,7%	5,4%	5,4%	2,3%	53,1%
	Balde Belediyesi	38	35	8	2	4	87
		43,7%	40,2%	9,2%	2,3%	4,6%	100,0%
		14,6%	13,5%	3,1%	0,8%	1,5%	33,5%
Toplam		120	89	23	18	10	260
		46,2%	34,2%	8,8%	6,9%	3,8%	100,0%
		46,2%	34,2%	8,8%	6,9%	3,8%	100,0%

6.2.1.7. Yerel Yönetimlerin Alternatif Gelir Kaynakları Bulabilecek Güçte Olup Olmadıkları Hakkındaki Görüşlerin Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişimi

Tablo 17’de yerel yönetimlerin alternatif gelir kaynakları bulabilecek güçte olup olmadıkları hakkındaki görüşlerin yerel yönetimin tüzel kişiliğine göre değişimi incelenmiştir. Tabloya göre, “*Yerel yönetimler alternatif gelir kaynakları bulabilecek güçte midir?*” sorusuna “*kesinlikle katılıyorum*” diyenler daha çok belde belediyeleri arasından çıkmaktadırlar. Büyükşehir belediyeleri ise, “*kısmen katılıyorum*” ve “*katılıyorum*” diyenler arasında çoğunluktadır. “*Kesinlikle katılmıyorum*” diyenler arasında da belde belediyeleri ağırlıklı olarak yer almaktadır. Bu demektir ki, belediyenin büyüklüğü arttıkça yerel

yönetimlerin alternatif gelir kaynaklarını bulabileceklerine olan inanç da doğru orantılı olarak artmaktadır. P anlamlılık düzeyi ve korelasyon katsayısı da yüksektir.

Tablo 17: Yerel Yönetimlerin Alternatif Gelir Kaynakları Bulabilecek Güçte Olup Olmadıkları Hakkındaki Görüşlerin Yerel Yönetimin Tüzel Kişiliğine Göre Değişimi

Pearson Ki-Kare Değeri: 22,385 P.Değeri Anlamlılık Düzeyi: 0, 033 Sperman Korelasyon Katsayısı (r) : 0,979		Yerel yönetimler alternatif gelir kaynakları bulabilecek güçte midir?					Toplam
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Görev yapılan yerel yönetimin tüzel kişiliği	Büyükşehir Belediyesi	1	3	5	1	1	11
		9,1%	27,3%	45,5%	9,1%	9,1%	100,0%
		0,4%	1,2%	2,0%	0,4%	0,4%	4,3%
	İl Belediyesi	3	5	12	2	2	24
		12,5%	20,8%	50,0%	8,3%	8,3%	100,0%
		1,2%	2,0%	4,7%	0,8%	0,8%	9,4%
	İlçe Belediyesi	12	26	36	48	8	130
		9,2%	20,0%	27,7%	36,9%	6,2%	100,0%
		4,7%	10,2%	14,2%	18,9%	3,1%	51,2%
	Belde Belediyesi	12	22	14	29	12	89
		13,5%	24,7%	15,7%	32,6%	13,5%	100,0%
		4,7%	8,7%	5,5%	11,4%	4,7%	35,0%
Toplam		28	56	67	80	23	254
		11,0%	22,0%	26,4%	31,5%	9,1%	100,0%
		11,0%	22,0%	26,4%	31,5%	9,1%	100,0%

6.2.2. Öğrenim Durumuna Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablolar

Öğrenim durumu kişilerin hayata bakış açılarını ve yaklaşımlarını etkileyen en önemli unsurlardandır. Burada da öğrenim durumuna göre belediye başkanlarının mali özerkliğe yaklaşımları, bakış açıları ve algılama biçimleri ortaya konulmuştur.

6.2.2.1. Yerel Yönetim Özerkliği Hakkındaki Görüşlerin Öğrenim Durumuna Göre Değişmesi

Tablo 18'de yerel yönetim özerkliği hakkındaki görüşlerin belediye başkanlarının öğrenim durumu ile ilişkisi ele alınmıştır. Tabloya göre, yerel yönetim özerkliğini idari ve siyasi anlamda bağımsız olma şeklinde algılayanlar daha çok ilköğretim mezunu olanlarda yoğunlaşmaktadır. Yüksekokul mezunu olan belediye başkanları ise, yerel yönetim özerkliğini daha çok mali anlamda bağımsız olma şeklinde algılamaktadırlar. Yerel yönetim özerkliğini idari, siyasi ve mali anlamda bağımsız olma şeklinde algılayanlar ise, daha çok üniversite mezunu olan belediye başkanları arasında yoğunlaşmaktadır. Bu sonuçlar da ki-kare test değerleri açısından anlamlıdır, yani belediye başkanlarının öğrenim

düzeyindeki farklılıklar yerel yönetim özerkliği hakkındaki fikirlerin değişmesini anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

Tablo 18: Yerel Yönetim Özerkliği Hakkındaki Görüşlerin Öğrenim Durumuna Göre Değişmesi

Pearson Ki-Kare Değeri: 39,909 P.Değeri Anlamlılık Düzeyi: 0,001 Sperman Korelasyon Katsayısı (r) : 0,123		Yerel yönetim özerkliği sizce neyi ifade etmektedir?					Toplam
		Idari anlamda bağımsız olma	Mali anlamda bağımsız olma	Siyasi anlamda bağımsız olma	Hepsi	Diğer	
Öğrenim durumu	İlköğretim	7	0	2	6	0	15
		46,7%	0,0%	13,3%	40,0%	0,0%	100,0%
		2,6%	0,0%	0,7%	2,2%	0,0%	5,6%
	Orta öğretim	14	10	4	22	0	50
		28,0%	20,0%	8,0%	44,0%	0,0%	100,0%
		5,2%	3,7%	1,5%	8,2%	0,0%	18,7%
	Yüksekokul	2	14	2	16	0	34
		5,9%	41,2%	5,9%	47,1%	0,0%	100,0%
		0,7%	5,2%	0,7%	6,0%	0,0%	12,7%
	Üniversite	23	17	8	88	4	140
		16,4%	12,1%	5,7%	62,9%	2,9%	100,0%
		8,6%	6,4%	3,0%	33,0%	1,5%	52,4%
Yüksek lisans- Doktora	9	5	0	14	0	28	
	32,1%	17,9%	0,0%	50,0%	0,0%	100,0%	
	3,4%	1,9%	0,0%	5,2%	0,0%	10,5%	
Toplam		55	46	16	146	4	267
		20,6%	17,2%	6,0%	54,7%	1,5%	100,0%
		20,6%	17,2%	6,0%	54,7%	1,5%	100,0%

6.2.2.2. Yerel Yönetimlerin Gelir Kaynaklarını En İyi Şekilde Arttırılabilmesi İçin Öncelik Vermesi Gereken Kaynakların Belediye Başkanlarının Öğrenim Durumuna Göre Değişmesi

Tablo 19’da yerel yönetimlerin gelir kaynaklarını en iyi şekilde arttırılabilmesi için öncelik vermesi gereken kaynakların ne olması gerektiğinin belediye başkanlarının öğrenim durumuna göre nasıl değiştiği ele alınmaktadır. Burada belediye başkanlarının öğrenim düzeyinin bu tercihlerin farklılaşmasında etkili olup olmadığına bakılmış ve 0,1 anlamlılık düzeyinde etkili olduğu görülmüştür (p: 0,1).

Tablo 19: Yerel Yönetimlerin Gelir Kaynaklarını En İyi Şekilde Arttırılabilmesi İçin Öncelik Vermesi Gereken Kaynakların Belediye Başkanlarının Öğrenim Durumuna Göre Değişmesi

Pearson Ki-Kare Değeri: 18,558 P.Değeri Anlamlılık Düzeyi: 0,100 Sperman Korelasyon Katsayısı (r) : - 0,642		Yerel yönetimlerin gelir kaynaklarını en iyi şekilde arttırılabilmesi için öncelik vermesi gereken kaynaklar				Toplam
		Kentleşmeyle oluşturulan yeni değerlere ve rant gelirlerine sahip olma	Sınırlarını belirlemek koşuluyla yerel yönetimlere vergilendirme yetkisi verilmesi	Bazı vergi gelirlerinin yerel yönetimlere devredilmesi	Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın arttırılması	
Öğrenim durumu	İlköğretim	0	4	9	2	15
		0,0%	26,7%	60,0%	13,3%	100,0%
		0,0%	1,5%	3,4%	0,8%	5,7%
	Orta öğretim	0	10	14	26	50
		0,0%	20,0%	28,0%	52,0%	100,0%
		0,0%	3,8%	5,3%	9,9%	19,1%
	Yüksekokul	2	4	10	18	34
		5,9%	11,8%	29,4%	52,9%	100,0%
		0,8%	1,5%	3,8%	6,9%	13,0%
	Universite	11	23	43	58	135
		8,1%	17,0%	31,9%	43,0%	100,0%
		4,2%	8,8%	16,4%	22,1%	51,5%
Yüksek lisans- Doktora	4	5	6	13	28	
	14,3%	17,9%	21,4%	46,4%	100,0%	
	1,5%	1,9%	2,3%	5,0%	10,7%	
Toplam		17	46	82	117	262
		6,5%	17,6%	31,3%	44,7%	100,0%
		6,5%	17,6%	31,3%	44,7%	100,0%

Bu tabloya göre, ilköğretim mezunu olan belediye başkanları daha çok “Bazı vergi gelirlerinin yerel yönetimlere devredilmesi” ve “Sınırlarını belirlemek koşuluyla yerel yönetimlere vergilendirme yetkisinin verilmesi” tercihini yapmışlardır. Orta öğretim mezunları da ağırlıklı olarak “Sınırlarını belirlemek koşuluyla yerel yönetimlere vergilendirme yetkisinin verilmesi” ve “Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın arttırılması” tercihlerini yapmışlardır. Yüksekokul mezunları da ağırlıklı olarak “Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın arttırılması” olarak tercihlerini belirtmişlerdir. Yüksek lisans ve doktora mezunu olan belediye başkanları ise, “Kentleşmeyle oluşturulan yeni değerlere ve rant gelirlerine sahip olma” seçeneğini tercih etmişlerdir.

İlköğretim mezunu olan belediye başkanlarının “Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın arttırılması” yerine “Bazı vergi gelirlerinin yerel yönetimlere devredilmesi” ve “Sınırlarını belirlemek koşuluyla yerel yönetimlere vergilendirme yetkisinin verilmesi” tercihini yapmış olmaları beklenmedik bir sonuç olarak bulunmuştur. Çünkü vergi kaynaklarının belirlenmesi verginin tarh, tahakkuk ve tahsilatının belli bir eğitim, bilgi birikimi ve tecrübe gerektiren işlemlerdir. İlköğretim mezunu bir belediye başkanının vergi kaynaklarının belirlenmesi ve tahsilatıyla ilgili uygulamalarda fazla bilgiye sahip olmadığı için bu işlemleri yerine getirecek yeterli bilgiye sahip personele

de sahip bulunmadığı takdirde sorunlar yaşanacaktır. Orta öğretim ve üzeri mezuniyete sahip belediye başkanları da mali özerkliğe tezat oluşturacak şekilde “Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın artırılması” öncelik verilmesi gereken kaynaklar olarak görmektedirler.

6.2.2.3. Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliğe Sahip Olup Olmadıkları Hakkındaki Görüşlerin Belediye Başkanlarının Öğrenim Durumuna Göre Değişmesi

Tablo 20’de yerel yönetimlerin mali özerkliğe sahip olup olmadıkları hakkındaki görüşlerin belediye başkanlarının öğrenim durumuna göre nasıl değiştiği ele alınmaktadır. “Yerel yönetimler mali özerkliğe sahip bulunmakta mıdır?” sorusuna olumlu bakanlar daha çok ilköğretim mezunu olan belediye başkanlarıdır. Tabloya dikkatlice bakıldığında öğrenim düzeyi arttıkça bu olumlu bakış azalmakta ve yüksek lisans ve doktora mezunu olan belediye başkanları yerel yönetimlerin yeterince mali özerkliğe sahip olmadıkları hakkında görüşlerini bildirmişlerdir. Özetle belediye başkanlarının öğrenim düzeyindeki farklılıklara göre yerel yönetimlerin mali özerkliğe sahip olup olmadıkları hakkındaki görüşler değişebilmektedir. Ancak belediye başkanlarında yerel yönetimlerin mali anlamda özerkliğe sahip olmadıkları yönündeki görüş daha hakim görünmektedir.

Tablo 20: Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliğe Sahip Olup Olmadıkları Hakkındaki Görüşlerin Belediye Başkanlarının Öğrenim Durumuna Göre Değişmesi

Pearson Ki-Kare Değeri: 17,886 P.Değeri Anlamlılık Düzeyi: 0,331 Sperman Korelasyon Katsayısı (r) : 0,140		Yerel yönetimler mali özerkliğe sahip bulunmakta mıdır?					Toplam
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Öğrenim durumu	İlk öğretim	4	3	2	4	2	15
		26,7%	20,0%	13,3%	26,7%	13,3%	100,0%
		1,5%	1,2%	0,8%	1,5%	0,8%	5,8%
	Orta öğretim	8	4	16	14	4	46
		17,4%	8,7%	34,8%	30,4%	8,7%	100,0%
		3,1%	1,5%	6,2%	5,4%	1,5%	17,7%
	Yüksek okul	4	2	10	10	8	34
		11,8%	5,9%	29,4%	29,4%	23,5%	100,0%
		1,5%	0,8%	3,8%	3,8%	3,1%	13,1%
	Üniversite	15	20	46	36	20	137
		10,9%	14,6%	33,6%	26,3%	14,6%	100,0%
		5,8%	7,7%	17,7%	13,8%	7,7%	52,7%
Yüksek lisans-Doktora	2	0	11	8	7	28	
	7,1%	0,0%	39,3%	28,6%	25,0%	100,0%	
	0,8%	0,0%	4,2%	3,1%	2,7%	10,8%	
Toplam		33	29	85	72	41	260
		12,7%	11,2%	32,7%	27,7%	15,8%	100,0%
		12,7%	11,2%	32,7%	27,7%	15,8%	100,0%

6.2.2.4. Yerel Yönetimlerin Mevcut Yetkileri Mali Açıdan Yeterli Düzeyde Olup Olmaması Hakkındaki Görüşlerin Öğrenim Düzeyine Göre Değişmesi

Tablo 21’de yerel yönetimlerin mevcut yetkilerinin mali açıdan yeterli düzeyde olup olmaması hakkındaki görüşlerin belediye başkanlarının öğrenim düzeyine göre nasıl değiştiği ele alınmıştır. Bu çapraz analizde de bir öncekinde olduğu gibi anlamlılık düzeyi oldukça yüksektir. Buna göre, “*Yerel yönetimlerin mevcut yetkileri mali açıdan yeterli düzeyde midir?*” sorusuna “*Kesinlikle katılıyorum*” diyenler daha çok en eğitimli kesim olan yüksek lisans ve doktora mezunu belediye başkanlarıdır. “*Kesinlikle katılmıyorum*” diyenler arasında da ağırlıklı olarak orta öğrenim mezunu olan belediye başkanları yer almaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde hemen hemen her öğrenim düzeyindeki belediye başkanının bakış açısı belediyelerin yetkilerinin mali açıdan yeterli olmadığı yönündedir. Bu durum belediye başkanlarının mali özerklikle mali kaynaklara sahip olmayı bir tutmaları ve bu mali kaynakları da merkezden alınan kaynaklara endeksli düşüncülerinden kaynaklanmaktadır. Belediye başkanlarının kendi mali potansiyellerini ortaya koymamalarından da bu anlaşılmaktadır.

Tablo 21: Yerel Yönetimlerin Mevcut Yetkileri Mali Açıdan Yeterli Düzeyde Olup Olmaması Hakkındaki Görüşlerin Öğrenim Düzeyine Göre Değişmesi

Pearson Ki-Kare Değeri: 28,451 P.Değeri Anlamlılık Düzeyi: 0, 028 Sperman Korelasyon Katsayısı (r) : 0,755		Yerel yönetimlerin mevcut yetkileri mali açıdan yeterli düzeyde midir?					Toplam	
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum		
Öğrenim durumu	İlköğretim	0	3	4	4	4	15	
		0,0%	20,0%	26,7%	26,7%	26,7%	100,0%	
		0,0%	1,2%	1,5%	1,5%	1,5%	5,8%	
	Orta öğretim	0	4	12	10	20	46	
		0,0%	8,7%	26,1%	21,7%	43,5%	100,0%	
		0,0%	1,5%	4,6%	3,8%	7,7%	17,7%	
	Yüksekokul	0	2	14	12	6	34	
		0,0%	5,9%	41,2%	35,3%	17,6%	100,0%	
		0,0%	0,8%	5,4%	4,6%	2,3%	13,1%	
	Üniversite	4	12	38	31	52	137	
		2,9%	8,8%	27,7%	22,6%	38,0%	100,0%	
		1,5%	4,6%	14,6%	11,9%	20,0%	52,7%	
	Yüksek lisans- Doktora	2	2	5	15	4	28	
		7,1%	7,1%	17,9%	53,6%	14,3%	100,0%	
		0,8%	0,8%	1,9%	5,8%	1,5%	10,8%	
	Toplam		6	23	73	72	86	260
			2,3%	8,8%	28,1%	27,7%	33,1%	100,0%
			2,3%	8,8%	28,1%	27,7%	33,1%	100,0%

6.2.2.5. Vergilerin Belirlenmesi ve Uygulanması Konularında Yerel Yönetimlerin Yeterli Bilgi Birikimine, Teknik Donanım ve Personele Sahip Olup Olmadığı Hakkındaki Görüşlerin Belediye Başkanının Öğrenim Durumuna Göre Değişimi

Tablo 22’de benzer bir şekilde vergilerin belirlenmesi ve uygulanması konularında yerel yönetimlerin yeterli bilgi birikimine, teknik donanım ve personele sahip olup olmadığı hakkındaki görüşlerin belediye başkanlarının öğrenim düzeyine göre değişimi ele alınmıştır. Buna göre, “*Vergilerin belirlenmesi ve uygulanması konularında yerel yönetimler yeterli bilgi birikimine, teknik donanım ve personele sahip bulunmakta mıdır?*” sorusuna olumlu yanıt verenler daha çok yüksek lisans-doktora eğitimi almış, öğrenim düzeyi yüksek olan belediye başkanları olmakla birlikte öğrenim düzeyi arttıkça bu soruya olumsuz yanıt verme eğilimi artmaktadır denilebilir.

Tablo 22: Vergilerin Belirlenmesi ve Uygulanması Konularında Yerel Yönetimlerin Yeterli Bilgi Birikimine, Teknik Donanım ve Personele Sahip Olup Olmadığı Hakkındaki Görüşlerin Belediye Başkanının Öğrenim Durumuna Göre Değişimi

Pearson Ki-Kare Değeri: 25,902 P.Değeri Anlamlılık Düzeyi: 0, 055 Sperman Korelasyon Katsayısı (r) : 0,165		Vergilerin belirlenmesi ve uygulanması konularında yerel yönetimler yeterli bilgi birikimine, teknik donanım ve personele sahip bulunmakta mıdır?					Toplam
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Öğrenim durumu	İlköğretim	0	5	4	4	2	15
		0,0%	33,3%	26,7%	26,7%	13,3%	100,0%
		0,0%	1,9%	1,5%	1,5%	0,8%	5,7%
	Orta öğretim	4	14	8	16	6	48
		8,3%	29,2%	16,7%	33,3%	12,5%	100,0%
		1,5%	5,3%	3,1%	6,1%	2,3%	18,3%
	Yüksekokul	0	8	12	10	4	34
		0,0%	23,5%	33,3%	29,4%	11,8%	100,0%
		0,0%	3,1%	4,6%	3,8%	1,5%	13,0%
	Üniversite	4	17	31	63	22	137
		2,9%	12,4%	22,6%	46,0%	16,1%	100,0%
		1,5%	6,5%	11,8%	24,0%	8,4%	52,3%
Yüksek lisans-Doktora	4	6	6	9	3	28	
	14,3%	21,4%	21,4%	32,1%	10,7%	100,0%	
	1,5%	2,3%	2,3%	3,4%	1,1%	10,7%	
Toplam		12	50	61	102	37	262
		4,6%	19,1%	23,3%	38,9%	14,1%	100,0%
		4,6%	19,1%	23,3%	38,9%	14,1%	100,0%

6.2.2.6. Yerel Yönetimlerce Yerine Getirilen/Getirilecek Olan Hizmetlerdeki Etkinlik, Sosyal Adalet ve Tarafsızlığın, Yeterli Düzeyde Mali Kaynaklara Sahip Olmaları Halinde Sağlanıp Sağlanamayacağı Hakkındaki Görüşlerin Öğrenim Düzeyine Göre Değişimi

Tablo 23’de yerel yönetimlerce yerine getirilen/getirilecek olan hizmetlerdeki etkinlik, sosyal adalet ve tarafsızlığın, yeterli düzeyde mali

kaynaklara sahip olmaları halinde sağlanıp sağlanamayacağı hakkındaki görüşlerin belediye başkanlarının öğrenim düzeyine göre nasıl değiştiği ele alınmıştır.

Tablo 23: Yerel Yönetimlerce Yerine Getirilen/Getirilecek Olan Hizmetlerdeki Etkinlik, Sosyal Adalet ve Tarafsızlığın, Yeterli Düzeyde Mali Kaynaklara Sahip Olmaları Halinde Sağlanıp Sağlanamayacağı Hakkındaki Görüşlerin Öğrenim Düzeyine Göre Değişimi

Pearson Ki-Kare Değeri: 46,330 P.Değeri Anlamlılık Düzei: 0,001 Sperman Korelasyon Katsayısı (r) : 0,102		Yerel yönetimlerce yerine getirilen/getirilecek olan hizmetlerdeki etkinlik, sosyal adalet ve tarafsızlık, yeterli düzeyde mali kaynaklara sahip olmaları halinde sağlanabilir mi?					Toplam
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Öğrenim durumu	İlk öğretim	6	9	0	0	0	15
		40,0%	60,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		2,3%	3,5%	0,0%	0,0%	0,0%	5,8%
	Orta öğretim	22	14	4	4	4	48
		45,8%	29,2%	8,3%	8,3%	8,3%	100,0%
		8,5%	5,4%	1,5%	1,5%	1,5%	18,5%
	Yüksekokul	16	14	2	2	0	34
		47,1%	41,2%	5,9%	5,9%	0,0%	100,0%
		6,2%	5,4%	0,8%	0,8%	0,0%	13,1%
	Üniversite	71	45	7	8	4	135
		52,6%	33,3%	5,2%	5,9%	3,0%	100,0%
		27,3%	17,3%	2,7%	3,1%	1,5%	51,9%
Yüksek lisans-Doktora	5	7	10	4	2	28	
	17,9%	25,0%	35,7%	14,3%	7,1%	100,0%	
	1,9%	2,7%	3,8%	1,5%	0,8%	10,8%	
Toplam		120	89	23	18	10	260
		46,2%	34,2%	8,8%	6,9%	3,8%	100,0%
		46,2%	34,2%	8,8%	6,9%	3,8%	100,0%

Katılımcılara “Yerel yönetimlerce yerine getirilen/getirilecek olan hizmetlerdeki etkinlik, sosyal adalet ve tarafsızlık, yeterli düzeyde mali kaynaklara sahip olmaları halinde sağlanabilir mi?” sorusu yöneltilmiş, bu soruya “kesinlikle katılıyorum” diyenler daha çok üniversite mezunu olan belediye başkanları arasında yoğunluktadır. “Kısmen katılıyorum” ve “katılmıyorum” gibi nispeten olumsuz yanıt verenler ise, yüksek lisans ve doktora mezunu olan daha eğitimli belediye başkanları arasında daha çok olduğu görülmektedir. Her öğrenim düzeyinde bu soruya katılanların oranı yüksek olmakla birlikte en yüksek katılım oranı %100 ile ilköğrenim mezunu belediye başkanlarında olduğu görülmektedir. Bu soruya en çok olumsuz cevap verenler %21,4 ile öğrenim düzeyi en yüksek seviyede olan belediye başkanları olmuştur. Buradan da anlaşıldığına göre, belediyelere yeterli kaynak sağlamak belediyelerin etkin bir biçimde hizmetleri yerine getirmesi için yeterli olmamaktadır. Bu kaynaklar belediye başkanlarının yetenekleri, eğitim seviyesi, yeniden seçilebilme politikaları, bölgenin gelişmişlik düzeyi gibi çeşitli nedenlerden dolayı etkin olarak kullanılamamaktadır.

6.2.2.7. Yerel Yönetimlerin Alternatif Gelir Kaynakları Bulabilecek Güçte Olup Olmadıkları Hakkındaki Görüşlerin Öğrenim Düzeyine Göre Değişimi

Tablo 24’de yerel yönetimlerin alternatif gelir kaynakları bulabilecek güçte olup olmadıkları hakkındaki görüşlerin belediye başkanlarının öğrenim düzeyine göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Tabloya göre, “*Yerel yönetimlerin alternatif gelir kaynakları bulabilecek güçte midir?*” sorusuna kuvvetli inananlar daha çok yüksekokul ve ilköğretim düzeyinde olan belediye başkanları olmakla birlikte aynı zamanda bu soruya en çok “*katılmıyorum*” cevabını verenler de yine yüksekokul ve ilköğretim düzeyinde olan belediye başkanları çoğunlukta yer almaktadır.

Tablo 24: Yerel Yönetimlerin Alternatif Gelir Kaynakları Bulabilecek Güçte Olup Olmadıkları Hakkındaki Görüşlerin Öğrenim Düzeyine Göre Değişimi

Pearson Ki-Kare Değeri: 56,331 P.Değeri Anlamlılık Düzeyi: 0,000 Sperman Korelasyon Katsayısı (r) : 0,759		Yerel yönetimlerin alternatif gelir kaynakları bulabilecek güçte midir?					Toplam
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Öğrenim durumu	İlköğretim	5	2	0	8	0	15
		33,3%	13,3%	0,0%	53,3%	0,0%	100,0%
		2,0%	0,8%	0,0%	3,1%	0,0%	5,9%
	Orta öğretim	8	10	12	14	2	46
		17,4%	21,7%	26,1%	30,4%	4,3%	100,0%
		3,1%	3,9%	4,7%	5,5%	0,8%	18,1%
	Yüksekokul	6	10	0	14	4	34
		17,6%	29,4%	0,0%	41,2%	11,8%	100,0%
		2,4%	3,9%	0,0%	5,5%	1,6%	13,4%
	Üniversite	9	25	39	41	17	131
		6,9%	19,1%	29,8%	31,3%	13,0%	100,0%
		3,5%	9,8%	15,4%	16,1%	6,7%	51,6%
Yüksek lisans-Doktora	0	9	16	3	0	28	
	0,0%	32,1%	57,1%	10,7%	0,0%	100,0%	
	0,0%	3,5%	6,3%	1,2%	0,0%	11,0%	
Toplam		28	56	67	80	23	254
		11,0%	22,0%	26,4%	31,5%	9,1%	100,0%
		11,0%	22,0%	26,4%	31,5%	9,1%	100,0%

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmamızda mali özerklik konusunda belediye başkanlarına yönelik bir anket çalışmasının değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu kapsamında değerlendirmeye aldığımız 270 belediye örnek kitleyi oluşturmuş ve araştırma alanımızı oluşturan 3225 belediyenin düşüncelerini açıklamada yeterli olacağı kabul edilerek bu bilgiler ışığında elde ettiğimiz sonuçlardan tüm Türkiye için genel yargılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Böylece çalışmada yargısal örnekleme metodu esas alınarak, belirli sayıdaki örneklemin ana kütleyi temsil ettiği varsayımıyla, elde edilen bulgular genelleştirilmiştir.

Bu çerçevede anket çalışması ve belediye başkanlarıyla yapılan görüşmeler neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Belediye başkanları belediyelerin mali özerkliğinin sağlanmasında karar alma ve uygulama serbestisi olan bağımsız organlara sahip olmayı ve yönetimler arasında dengeli görev ve gelir bölüşümünün olmasını en önemli faktör olarak görmektedirler.

Belediye başkanları idari, mali ve siyasi anlamda bağımsız olmayı mali özerklik olarak algılamakta ancak belediyelerin mali özerkliğinin gerçekleştirilmesi yönünde aktif rol oynayamamaktadırlar.

Belediye başkanları belediyelere yapılması gereken yardımlarda ve genel bütçe vergi gelirleri üzerinden belediyelere pay verilmesinde nüfus kriterini tercih etmektedirler. Benimsenen bu kriter aynı zamanda merkezileşme eğilimini de arttırdığı için belediye başkanlarının mali özerklik istekleri tutarsızlık göstermektedir.

Belediyelerin görevlerinin arttırılmış olmasını aynı zamanda yetki artışı olarak gördükleri için bundan bir rahatsızlık duymamaktadırlar.

Belediye başkanları hem merkezi hükümetten daha fazla kaynak istemekte hem de mali anlamda özerklik istemektedirler. Belediye başkanlarının mali kaynak beklentilerinin merkezden yapılacak yardım ve paylarla sınırlı olması mali özerklikle çelişen bir durumdur. Çünkü bulunduğu yerin mali potansiyelinin kullanılamaması ve alternatif gelir kaynakları bulma yönünde aktif rol alınamaması mali özerklikle bağdaşmaz. Bu sorun belediye başkanlarının bilgi birikimi, bakış açıları, kültür ve eğitim düzeyleri sayesinde aşılacaktır.

Yerel hizmetlerin finansmanına olanak tanıyan fayda vergileri ve kullanıcı fiyatları etkin bir şekilde kullanılamamaktadır. Belediyeler kendilerine parasal olanaklar sağlandığı ölçüde özerk olacakları için maddi imkanlar sağlanmadan yeterli hizmet beklenmemelidir. Mali kaynakların yetersizliği özerkliklerin sınırlandırılmasına ve merkezi yönetimlerin daha çok müdahale etmelerine neden olmaktadır. Belediyelere kendi kuruluş kanununda ve diğer kanunlarla çeşitli

görevler verilmiştir. Bu görevlerin etkin bir şekilde yerine getirilebilmesi için gerekli kaynaklara ihtiyaç duyulmaktadır. Mali yetersizlik nedeniyle belediyelerin bazı teşebbüsleri devlet tarafından engellenmekte ya da belediyeler bu hizmetleri merkezi yönetime devretme eğilimindedir.

Belediyelerle merkezi hükümetler arasında yaşanan idari ve mali sıkıntıların temelinde merkezi hükümetin yetki kaybetme kaygısı ve mali kaynak paylaşımı sorunları olduğu görülmüştür. Siyasi nedenlerle belediye kurulma kriterlerinin sadece nüfusla sınırlandırılmış olması belediye sayısının hızla yükselmesine ve etkin olmayan bir belediye sisteminin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Halkın yönetime katılımı yeterli seviyede olmadığı gibi belediye meclisleri ile halk ve yönetim arasında etkili bir yapı oluşturulamamıştır.

Türkiye’de belediyelerle ilgili reformlar yapılırken yerel yöneticilerin fikirlerinden de istifade edilerek belediyelere mali kaynak ve harcama yetkilerinin artırılması diğer yandan onlara bağımsız karar alabilme ve görevleriyle orantılı gelir sağlama yönünde düzenlemeler yapılmalıdır.

Sonuç olarak belediye başkanlarının, geniş bir bakış açısına sahip olamamaları, hizmetten ziyade yeniden seçilebilmenin hesaplarını yapmaları ve yakın ilişkiler içerisinde olduğu seçmenleriyle ters düşmek istememeleri; merkezi yönetimin ise, vergileri arttırarak makro ekonomik dengeleri bozmak istememesi, yerel yönetimleri kendilerine bağlı kılmak ve yetkilerini kaybetmek istememeleri nedeniyle mali özerklik tam olarak sağlanamamaktadır. Bunlar aşıldığı takdirde belediyelerin mali özerkliği sağlanmış olacaktır.

KAYNAKÇA

AKGÜL, Aziz ve Osman ÇEVİK: “İstatistiksel Analiz Teknikleri”, Ankara, Yeni Mustafa Kitabevi, 2003.

ALTINIŞIK, Remzi, Recai COŞKUN, Serkan BAYRAKTAROĞLU ve Engin YILDIRIM: “Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri–SPSS Uygulamalı”, Geliştirilmiş 3. Baskı, Sakarya, Sakarya Kitabevi, 2004.

BAŞ, Türker: “Anket-Anket Nasıl Hazırlanır? Anket Nasıl Uygulanır? Anket Nasıl Değerlendirilir?”, 2.Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2003.

ÇINGİ, Hülya: “Örnekleme Kuramı”, Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları Ders Kitapları Dizisi, No: 20, Ankara, 1990.

ÇİÇEK, Halit: “Psikolojik ve Sosyal Yönden Yükümlülerin Vergiye Karşı Tutum ve Tepkileri (İstanbul İli Anket Çalışması)”, İstanbul, İstanbul Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası Yayın No:65,2006.

ÖZDAMAR, Kazım: “Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi”, 2. Baskı, Eskişehir, Kaan Kitabevi, 1999.

ÖZHAN, Hasan: “1989-1994 ve 1994-1999 Dönemi Belediye Başkanlarımız: Partileri, Eğitim-Meslek ve Ödenekleri”, Ankara, TBD Yayınları, 1995

www.mahalli-idareler.gov.tr/Belediye/BELEDIYE_ISTATISTIK.xls02.02.2007

Ek

YEREL YÖNETİCİ ANKET FORMU

Sayın Yerel Yöneticimiz,

Bu anket formu, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalında hazırlamakta olduğumuz "Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi: Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliği" adlı doktora tez çalışmamızda yol gösterici olması amacıyla, tamamen bilimsel bir doğrultuda hazırlanmıştır. Siz değerli yerel yöneticilerimizin anket sorularına vereceği yanıtlar, mali özerklik anlamında; mali kaynak, idari yapılaşma, görev ve yetkiler açısından yerel yönetimlerimizin ne durumda olduklarını ortaya koymamızda ve yerel hizmetlerin ne kadar etkin yerine getirildiğinin tespitinde önemli katkı sağlayacaktır. Anket verileri dikkate alınarak çözüm önerileri ortaya konulacak ve bu veriler isim belirtilmeden, sadece bilimsel çalışmamızda kullanılacaktır. Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Prof. Dr. Nurettin BİLİCİ

Arş.Gör. İrfan TÜRKOĞLU

Aşağıda yerel yönetimlerin genel durumları ve mali özerklikleriyle ilgili sorular sorulmuştur. Bu soruların bazıları ilgili kutucuğa (X) işareti konularak; bazıları ise, 1,2,3, şeklinde sıralama yapılarak cevaplandırılacaktır.

1. Görev yaptığınız yerel yönetimin tüzel kişiliği aşağıdakilerden hangisidir?
 İl Özel İdaresi Büyükşehir Belediyesi İl Belediyesi
 İlçe Belediyesi Belde Belediyesi Köy
2. Son genel nüfus sayımına göre yerel yönetiminizin nüfusu hangi aralıkta karşılık gelmektedir?
 0-1.999 2.000-4.999 5.000-9.999
 10.000-49.999 50.000-99.999 100.000-499.999
 500.000+
3. Görev yaptığınız yerel yönetim hangi bölgemizde yer almaktadır?
 Akdeniz Bölgesi Doğu Anadolu Bölgesi Ege Bölgesi
 Marmara Bölgesi İç Anadolu Bölgesi Karadeniz Bölgesi
 Güneydoğu Anadolu Bölgesi
4. Öğrenim durumunuz:
 Okur yazar İlk öğretim Orta öğretim
 Yüksek okul Üniversite Yüksek lisans-Doktora
5. Yerel yönetimlerin özerkliği sizce neyi ifade etmektedir?
 İdari anlamda bağımsız olma Mali anlamda bağımsız olma
 Siyasi anlamda bağımsız olma Hepsi
 Diğer anlamı (Lütfen Belirtiniz): .....
6. Yerel yönetimlerin mali anlamda özerk olması için gerekli unsurları öncelik sırasına göre sıralayınız?
 Karar alma ve uygulama serbestisi olan bağımsız organların olması
 Yönetimler arasında dengeli görev ve gelir bölüşümünün olması
 Mali kaynaklara ve harcama yetkisine sahip olması
 Vesayet denetiminin sınırlandırılması
 Diğer unsurlar (Lütfen belirtiniz): .....
7. Genel bütçe vergi gelirleri üzerinden yerel yönetimlere pay verilmesinde göz önünde bulundurulması gereken kriter sıralaması nasıl olmalıdır?
 Hizmetlerin öncelik durumu Coğrafi konum Konut sayısı
 Gelişmişlik düzeyi Potansiyel gelir gücü Nüfus
 Diğer kriterler (Lütfen belirtiniz): .....
8. Kamu hizmetlerinin merkezi idare tarafından yürütülmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
 Gelirlerin merkezileşmesi Bilim ve teknikteki gelişmeler
 Hizmet boyutlarının genişlemesi Yönetimin rasyonel olma zorunluluğu
 Yetki kaybetme kaygısı Göçlerin sebep olduğu değişiklikler
 Diğer nedenler (Lütfen Belirtiniz): .....
9. Yerel yönetimlerle ilgili son yasal düzenlemeleri mali açıdan nasıl buluyorsunuz?
 Reform niteliğindedir İhtiyaçlarımıza cevap verememektedir
 Kısmi bir düzenlemedir Önceki düzenlemeler daha uygundu
10. Yerel yönetiminizin hizmet alanlarını önceliklerine göre sıralayınız?
 İçme suyu ve kanalizasyon Ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar
 Ulaşım-şehir içi trafik Gençlik ve spor hizmetleri
 Çevre ve sağlık hizmetleri Kültür ve sanat
 Zabıta hizmetleri Okul öncesi eğitim kurumları
 Sosyal hizmet ve yardım Meslek ve beceri kazandırma
 Diğer hizmetler (Lütfen Belirtiniz): .....
11. Aşağıdaki kamu hizmetlerinden hangileri merkezi yönetim ile yerel yönetimler tarafından birlikte görülmelidir?
 Bayındırlık ve imar hizmetleri Sağlık hizmetleri
 Sosyal ve kültürel hizmetler Eğitim hizmetleri
 Diğer hizmetler (Lütfen Belirtiniz): .....

12. Aşağıdaki kamu hizmetlerinden hangilerinde, vergiler ve oranları yerel yönetimler tarafından belirlenebilmelidir?

- ( ) Bayındırlık ve imar hizmetleri ( ) Sağlık ve çevre hizmetleri
 ( ) Sosyal ve kültürel hizmetler ( ) Eğitim hizmetleri
 ( ) Diğer hizmetler (Lütfen Belirtiniz):.....

13. Yerel yönetimler gelir kaynaklarını en iyi şekilde arttırılabilmek amacıyla aşağıdaki kaynaklardan hangilerine öncelik vermelidir (1,2,3 gibi rakamlar vererek) sıralayınız?

- ( ) Kentleşmeyle oluşturulan yeni değerlere ve rant gelirlerine sahip olma
 ( ) Sınırlarını belirlemek koşuluyla yerel yönetimlere vergilendirme yetkisinin verilmesi
 ( ) Bazı vergi gelirlerinin yerel yönetimlere devredilmesi
 ( ) Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın arttırılması
 ( ) "Munzam kesir" ve "munzam vergi" yoluyla gelir sağlanması.
 ( ) Borçlanma
 ( ) Diğer kaynaklar (Lütfen belirtiniz):.....

14. Aşağıdaki soruları ilgili kutucuğa (X) işareti koyarak cevaplayınız.

Aşağıdaki konularla ilgili görüşlerinizi belirtiniz.	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Yerel yönetimler mali özerkliğe sahip bulunmaktadır.					
Yerel yönetimler idari özerkliğe sahip bulunmaktadır.					
Merkezi yönetimlerce ayrılan gelir kaynakları yerel yönetimler arasında adil olarak paylaşılmaktadır.					
Yerel yönetimlerin mevcut yetkileri mali açıdan yeterli düzeydedir.					
Mevzuatta yerel yönetimlere gereğinden fazla görevler verilmiştir.					
Vergilerin belirlenmesi ve uygulanması konularında yerel yönetimler yeterli bilgi birikimine, teknik donanımına ve personele sahip bulunmaktadır.					
Merkezi yönetim yerel yönetimler üzerinde yoğun bir mali denetim uygulamaktadır.					
Merkezi yönetimlerin yerel yönetimler üzerinde yoğun bir idari vesayet denetimi vardır.					
Yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili olarak koordinasyon eksiklikleri bulunmaktadır.					
Yerel yönetimlerce yerine getirilen/getirilecek olan hizmetlerdeki etkinlik, sosyal adalet ve tarafsızlık, yeterli düzeyde mali kaynaklara sahip olmaları halinde sağlanabilecektir.					
Yerel yönetimler alternatif gelir kaynakları bulabilecek güçtedir.					

15. Yerel yönetimlerimizin başarılı olabilmeleri açısından önerileriniz nelerdir?

TEŞEKKÜR EDERİZ.